

УДК 72.033.5

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2025.5.4>**Карпов Віктор Васильович,**

доктор історичних наук,

завідувач кафедри дизайну

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

ORCID ID: 0000-0002-3446-9187

v.karpov@kubg.edu.ua

Запорожець Зоя Андріївна,

здобувачка вищої освіти кафедри архітектури

та просторового планування

Державного університету «Київський авіаційний інститут»

6872327@stud.kai.edu.ua

СТВОРЕННЯ МУЗЕЮ КОРОЛЯ ДАНИЛА РОМАНОВИЧА У ВОЛОДИМИРІ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА

У статті розглянуто значення музеєфікації як інструменту збереження історико-культурної спадщини та розвитку туристично-рекреаційного потенціалу малих історичних міст. Метою є обґрунтування архітектурно-планувального рішення щодо створення музею короля Данила Романовича у місті Володимир як ключового елементу ревіталізації історичного середовища. Методологія ґрунтується на історико-архітектурному аналізі, вивченні українських і європейських практик музеєфікації та оцінці соціально-економічних перспектив для громади. Створення музею короля Данила Романовича у Володимирі має значний потенціал як у культурно-освітньому, так і в туристично-економічному аспектах. Передусім такий музей стане важливим чинником збереження та актуалізації історико-культурної спадщини, забезпечуючи репрезентацію доби Галицько-Волинського князівства у доступній і сучасній формі. Використання інтерактивних технологій, мультимедійних інсталяцій та реконструкцій середньовічного побуту дозволить залучити широку аудиторію відвідувачів різних вікових груп. Новизна дослідження полягає у тому, що інтеграція нового культурного простору до туристичного маршруту міста, що сприятиме зростанню туристичних потоків, розвитку сфери обслуговування та підвищенню економічної активності громади. Водночас музей здатний виконувати функції освітньо-дослідницького центру, поєднуючи наукову діяльність, культурні практики та популяризацію національної історії.

В руслі глобальних трансформацій та зміни ціннісних пріоритетів в українському суспільстві пропонується музей постане у якості культурної форми розвитку національного культурного простору.

Ключові слова: музей короля Данила Романовича, Галицько-Волинське князівство, музеєфікація, культурна спадщина, Володимир-Волинський, історичні міста.

Karpov Viktor, Zaporozhets Zoya. CREATION OF THE MUSEUM OF KING DANIEL ROMANOVYCH IN VLODYMYR IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF THE CULTURAL AND TOURIST POTENTIAL OF THE CITY

The article examines the importance of museification as a tool for preserving historical and cultural heritage and developing the tourist and recreational potential of small historical towns. The aim is to substantiate the architectural and planning decision to create a museum of King Danylo Romanovych in the city of Volodymyr as a key element of revitalizing the historical environment. The methodology is based on historical and architectural analysis, the study of Ukrainian and European museification practices, and the assessment of socio-economic prospects for the community. The creation of a museum of King Danylo Romanovych in Volodymyr has significant potential in both cultural and educational and tourism and economic aspects. First of all, such a museum will become an important factor in the preservation and updating of historical and cultural heritage, providing a representation of the era of the Galicia-Volyn principality in an accessible and modern form. The use of interactive technologies, multimedia installations, and reconstructions of medieval life will allow attracting a wide audience of visitors of different age groups. The novelty of the study lies in the integration of a new cultural space into the tourist route of the city, which

will contribute to the growth of tourist flows, the development of the service sector and the increase in the economic activity of the community. At the same time, the museum is able to perform the functions of an educational and research center, combining scientific activities, cultural practices and the popularization of national history.

In the context of global transformations and changes in value priorities in Ukrainian society, the proposed museum will emerge as a cultural form of development of the national cultural space.

Key words: museum of King Danylo Romanovych, Galicia-Volyn Principality, museification, cultural heritage, Volodymyr-Volynskyi, historical cities.

Вступ. На сучасному етапі особливої актуальності набуває проблема збереження та відродження історико-культурної спадщини України. Створення музейних осередків у містах, багатих на матеріальну спадщину та історію, розглядається як важливий інструмент формування культурного простору. Водночас сучасні тенденції вимагають переосмислення традиційних підходів до музейної справи: стрімкий розвиток технологій суттєво вплинув на сприйняття інформації відвідувачами та відкрив нові можливості для репрезентації культурних цінностей. У цьому контексті формування нових музеїв на базі історичних міст може забезпечити не лише збереження пам'яток, але й стимулювати економічний і соціокультурний розвиток місцевих громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання збереження історичної спадщини часто піднімається у дослідників історії культури та розвитку нашої країни. Проблематика музеєфікації історичних міст та об'єктів культурної спадщини активно розглядається у працях сучасних українських дослідників. Значну увагу приділено вивченню образу князя та короля Данила Романовича в культурній пам'яті українського народу, що є важливим контекстом для осмислення історії Володимира.

Історичний контекст проблеми музеєфікації історії періоду короля Данила представлений в багатьох працях. Дослідник Майоров О.В. студіював історію галицько-волинського князя Роман Мстиславович, батька короля Данила, як володаря, воїна і дипломата [1]. Політичну історію Романа Мстиславовича подає Сохан М. [2] Войтович Л.В. упродовж тривалого часу досліджував історію Галицької та Волинської земель, що оформилося в окрему монографію [3]. Карпов В.В. і Ємельянова В.О. присвятили

своє дослідження проблемі відтворення історичного архітектурного середовища Успенського собору у місті Володимирі [4]. Богуш М.І. описав історико-краєзнавчі нариси древнього Володимира [5]. Джерелом історії Волині є публікація 1888 року про Волинь у контексті історичної долі регіону [6]. Ісаєвич Я.Д. і Мартинюк А.І. виконали історико-краєзнавчий нарис про місто у якому розкрили його древню архітектуру [7]. Христан Н. М. у власному дисертаційному дослідженні розкрив постать Короля Данила Романовича в українській культурній пам'яті другої половини XIX – початку XXI ст. [8].

Архітектурний аспект формування образу музею можливо почерпнути у дослідженні Ігоря Лисого «Вектори музеєфікації замків Івано-Франківської області» у якому він проаналізував сучасний функціональний стан замкових комплексів регіону та окреслив оптимальні шляхи їхнього пристосування під заклади музейного призначення [9]. Наталія Аніпко у роботі «Сучасний стан рекреаційно-туристичного використання середньовічних замків та фортець Карпат-Подільського регіону України» дослідила потенціал цих об'єктів як ресурсної бази для розвитку туризму та формування музейних практик [10].

У європейському контексті також простежується активне зацікавлення питаннями адаптивного використання замкової спадщини. Так, Олена Жукова у статті *Modern practices of museification of historical fortifications (Tatran region, Slovakia, 2020)* аналізує моделі музеєфікації замків залежно від рівня їхньої збереженості та культурної цінності [11]. В статті досліджуються сучасні практики музеєфікації історичних фортифікацій, що перетворюють пам'ятки фортифікаційної архітектури на виразні, атрактивні об'єкти показу, здатні ставати ресурсом

розвитку територій та локацією для культурно-креативних індустрій. Дослідниця виокремлює сучасні експозиційні рішення, які забезпечують баланс між автентичністю та новітніми музейними формами подачі, доводячи, що архітектурно-планувальні рішення можуть стати основою інтеграції пам'яток у сучасне культурне середовище.

Подібні ідеї простежуються і в роботі Калини-Теодори Гаврилів *Revitalization of castle ruins: European experience (2020)*, де здійснено порівняльний аналіз практик ревіталізації в Англії, Італії, Німеччині та Польщі [12]. Авторка наголошує на важливості синтезу консервації та адаптації, а також підкреслює необхідність інклюзивного підходу, коли руїни замків використовуються як простори для освіти, культури та туризму. Для створення архітектурного образу споруди музею важливими будуть ілюстративні матеріали представлені у виданнях у авторстві Мазурка Р. І Гнатюка А. [13], а також альбом-каталог Віталія Кучмана [14].

Таким чином, українські та європейські дослідження у своїй сукупності формують методологічне підґрунтя для переосмислення історико-культурної спадщини міста Володимира та місця в його історії і історії Галицько-Волинського князівства Короля Данила. Вони демонструють, що сучасна музеєфікація повинна поєднувати охоронну функцію з інноваційними експозиційними практиками та соціально-культурною інтеграцією пам'яток у життя громади.

Метою публікації є обґрунтування архітектурно-планувального рішення створення музею Короля Данила в контексті історії Галицько-Волинського князівства у дитинці міста Володимир як ключового елемента ревіталізації історико-архітектурного середовища та його інтеграції у сучасний туристично-культурний простір.

Результати. Значну частину історичної пам'яті українського суспільства становлять архітектурні та містобудівні пам'ятки минулих століть. Вони є не лише матеріальними свідченнями певної епохи, а й важливими чинниками формування культурного

простору та його національної ідентичності. Окрім того, ці об'єкти є невід'ємною складовою європейської культурної спадщини, що зумовлює потребу їхнього збереження та інтеграції у сучасний культурно-туристичний простір. Вони відображають соціальні, політичні та духовні особливості часу свого створення, а тому в умовах сучасних викликів потребують переосмислення та нового функціонального наповнення. Сьогодні особливого значення набуває створення культурних осередків на основі історії та історичних споруд, що дозволяє зберегти їхню автентичність, запобігти занепаду й одночасно актуалізувати у соціально-культурному житті громади.

Музеї в Україні виступають ключовими інституціями, які зберігають і транслюють колективну пам'ять та формують національну ідентичність. Вони виконують освітню, виховну, комунікаційну та інтеграційну функції, впливаючи на культурний і соціальний розвиток суспільства [15]. Водночас сучасні реалії війни, розв'язаної Росією проти України, засвідчують цілеспрямовані атаки на культурну спадщину: численні випадки руйнування архітектурних і сакральних пам'яток унаслідок обстрілів та авіаударів, а також систематичне вивезення культурних цінностей із тимчасово окупованих територій.

Особливе місце у вітчизняній історії посідає місто Володимир, яке у період правління князя Данила Галицького (1238–1264 рр.) стало одним із ключових політичних, військових та культурних центрів Галицько-Волинської держави. Серед основних аспектів, що визначали правління Данила у контексті Володимира-Волинського, можна виділити:

- стратегічне значення міста як одного з головних осередків князівства, яке забезпечувало контроль над західними землями та сприяло налагодженню відносин з європейськими державами;

- руйнування укріплень 1240 року як прояв обачності правителя в умовах зовнішньої загрози;

- перенесення столиці до Холма після монгольської навали, що дало змогу зберегти державність і зміцнити владу;

– зростання міжнародного авторитету Галицько-Волинської держави, кульмінацією чого стала коронація Данила як короля Русі.

Завдяки вигідному розташуванню Володимир виконував функцію важливого укріплення, що забезпечувало безпеку князівства й підтримувало дипломатичні та торговельні зв'язки з європейськими сусідами. Місто також відігравало роль адміністративного осередку, де концентрувалися владні та військові ресурси. Його оборонні споруди були не лише елементом захисту від зовнішніх загроз, але й символом політичної сили та стабільності князя Данила.

У сучасних дослідженнях саме ця спадщина розглядається як підґрунтя для створення музейних експозицій, здатних відтворити середньовічну атмосферу міста та підкреслити його значення для формування української державності. При цьому музеєфікація історико-архітектурних об'єктів розглядається як комплексний процес, що передбачає не лише консервацію та збереження автентичних характеристик пам'ятки, але

й її адаптацію до сучасних соціокультурних потреб [16]. Вирішальну роль у цьому контексті відіграють архітектурно-планувальні рішення, які визначають можливості інтеграції об'єкта у структуру міського середовища, забезпечення доступності й комфорту відвідувачів, а також поєднання охоронних і презентаційних функцій. У цьому зв'язку доцільно виділити основні архітектурно-планувальні підходи до музеєфікації.

Оскільки архітектурні та містобудівні пам'ятки потребують не лише збереження, а й раціонального використання в інтересах суспільства, важливо поєднувати економічну рентабельність із проведенням комплексних технічних і профілактичних заходів. Ефективним способом фізичного й духовного захисту таких об'єктів є організація музеїв на їхній основі. Саме музеєфікація розглядається як найбільш доцільний метод пристосування пам'яток до сучасних потреб, адже вона охоплює науково обґрунтовані дії щодо приведення їх у стан, придатний для екскурсійного відвідування. При цьому

Рис. 1. Основні архітектурно-планувальні підходи музеєфікації

можна виокремити два напрями: адаптацію архітектурних споруд під музейні установи або організацію екскурсій безпосередньо на території пам'ятки без створення стаціонарного музею [17].

Найдавнішими прикладами архітектурної спадщини виступають об'єкти фортифікаційного зодчества – один із найстаріших і найпоширеніших напрямів будівельного мистецтва. Їхнє активне включення до музейного простору сприяє розвитку туристичної індустрії та сфери обслуговування, стимулює покращення транспортної інфраструктури й посилює зв'язки з обласними центрами. Такий підхід привертає увагу широкої громадськості до проблем збереження замкових комплексів та відкриває можливості для подолання актуальних викликів у сфері пам'яткоохоронної діяльності [18].

Створення музею короля Данила Галицького у Володимирі також слід розглядати не лише як культурний проєкт, але і як чинник соціально-економічного розвитку громади. У сучасних умовах музеї дедалі частіше виконують роль каталізаторів урбаністичних змін, сприяючи розвитку туристичної інфраструктури та формуванню нових сфер економічної активності.

З економічної точки зору, поява нового музейного комплексу здатна стимулювати розвиток міської інфраструктури – готельно-ресторанного бізнесу, транспортного забезпечення, сфери послуг. Зростання туристичних потоків зумовить підвищення попиту на якісні сервіси, що, у свою чергу, сприятиме залученню інвестицій та активізації малого і середнього бізнесу.

Соціальний ефект виявлятиметься у створенні нових робочих місць не лише безпосередньо у музейній сфері (екскурсоводи, наукові співробітники, адміністратори), а й у суміжних галузях – туризмі, культурно-креативних індустріях, сфері освіти. Водночас музей може стати потужним освітнім та комунікаційним майданчиком, що сприятиме підвищенню рівня культурної обізнаності населення та зміцненню національної ідентичності місцевої громади.

Окремого значення набуває міжнародний вимір проєкту. Створення культурного центру відкриває можливості для залучення грантових програм і партнерських ініціатив у співпраці з європейськими інституціями. Реалізація міжнародних крос-культурних програм дозволить не лише залучити додаткові ресурси для розвитку музею, але й сприятиме інтеграції міста Володимира у ширший європейський культурний простір.

Створення музейного простору пропонується в межах існуючої пам'ятки – князівського дитинця та древніх валів X-XII ст., описаних в Галицько-Волинському літописі у розповіді про вимогу хана Бурундая до князя Василька, брата Данила, розібрати укріплення, що було і зроблено. Вали становлять фігуру не зовсім геометричного чотирикутника з розмірами 130x240 м. і займають територію площею 3,12 га.

З 1215 р. молодий князь Данило Романович з цього місця правив своїм князівством. За час його правління місто досягло свого розквіту в економіці, соціальному та культурному житті. Зокрема, тут був написаний Галицько-Волинський літопис. Свідчення угорського королевича Андрія від 1232 р. говорять про те, що «такого града» він не бачив навіть у німецьких землях. Щоправда, місто зазнало монголо-татарської навали в 1241 р. внаслідок чого, як пише літописець, «ніхто у Володимирі не zostався живий...». Вже в 1261 р. повторився татарський напад на місто. В Галицько-Волинському літописі є запис про те, що хан Бурундай прийшов до Володимира і зупинився на ніч поблизу села Житані. Тут він мав розмову з князем Васильком, якому було наказано швидко «город розкопати», що і було зроблено. Проте, як вказує О. Цинкаловський «безнастанна енергія волинських князів і невичерпна творчість народу знову поправляє все знищене, і знов Володимир стає могутньою твердинею волинської землі» [19].

Отже, для створення музею Галицько-волинського князівства та на її тлі розкрити постать короля Данила Романовича є достовірне історичне тло, яке постане основою як музейної експозиції так і основою для

створення архітектурного образу будівлі музею. Для створення такого образу слід би було узяти наявні архітектурні стилі цього історичного періоду, однак, таких будівель в місті уже немає. Одним із джерел для пошуку архітектури будівлі майбутнього можуть стати фотографії Успенського собору побудованого князем Мстиславом, дідом Данила Романовича (фото 1). Його історичний образ в 3D моделі було відтворено Валентиною Ємельяною [4] і він засвідчив вплив західноєвропейських архітектурних традицій при будівництві та перебудові собору аж до 1899 року, коли він був заново перебудований за російськими архітектурними канонами сакрального мистецтва. Додатковим джерелом для пошуку архітектурної образності музею можуть слугувати будівлі Домініканського монастиря, що зберігся і розташований неподалік Мстиславового Успенського собору [13; 14].

Фото 1. Вид на Успенський собор у 1892 році до перебудови

З ансамблю будівель Успенського собору до історично достовірних можливо віднести башту дзвіниці архітектура якої відповідає європейській архітектурній школі і не була перебудована (фото 2). Її суголосна й башта

Домініканського собору (фото 3). В історичному образі архітектури Успенського собору домінантою є дві башти фасаду будівлі. Ці башти, як архітектурний елемент образу минулого, можуть стати основою архітектурного проектування будівлі музею короля Данила Романовича.

Фото 2. Дзвіниця Успенського собору

Фото 3. Вежа Домініканського монастиря. Початок XX ст.

Для вибору образності музею важливим є аналіз архітектури Пантелеймонівської церкви у Галичі збудованої у 1194 – 1200 роках князем Романом II Мстиславовичем, батьком короля Данила, на честь і в пам'ять його діда, великого князя Київського Ізяслава II Мстиславовича, котрий мав хресне ім'я Пантелеймон (фото 4). Будівельна техніка засвідчує роботу майстрів, пов'язаних із чернечим орденом цистерціанців, створеного ченцями-бенедиктинцями у Франції у 1098 році. Звідси й можливо пояснюється наявність зображення рельєфу дракону при вході до церкви зліва. Архітектура церкви підтверджує вплив європейського стилю в сакральному

зодчестві Галицько-Волинського князівства, а наявність в її ансамблі надбрамної дзвіниці є додатковим аргументом для обрання цього елементу домінантою у проекті музею.

Фото 4. Пантелеймонівська церква у Галичі із надбрамною дзвіницею

Символ дзвіниці уособлює сенс поєднання історії і сучасності, відгомін історії, як відгомін дзвону, що закликає до молитви, до уваги, до настороги, до збереження історичної пам'яті. Три дзвіниці, в їх пропорційному відношенні в архітектурі музею створюватимуть образ сторожових веж, що оберігають національний історичний код та надають натхнення і силу сучасникам.

У об'ємно-просторовому проектуванні музеїв загалом слід виділити два основні напрями – екстер'єне та інтер'єне [20]. В основних рисах було проаналізовано підходи до архітектурного проектування екстер'єру музею, формуванню його зовнішнього образу. Для формування інтер'єрної частини, до якої входить і змістовна частина музейної експозиції, слід обрати логіку переосмислення простору Пантелеймонівської церкви та Мстиславового Успенського собору, що відомі з малюнків В. Прахова. Змістовна частина музейної експозиції може бути відтворена

інформаційними технологіями візуалізації простору на основі Галицько-Волинського літопису.

Висновки. Створення музею короля Данила Романовича у Володимирі має значний потенціал як у культурно-освітньому, так і в туристично-економічному аспектах. Передусім такий музей стане важливим чинником збереження та актуалізації історико-культурної спадщини, забезпечуючи репрезентацію доби Галицько-Волинського князівства у доступній і сучасній формі. Використання інтерактивних технологій, мультимедійних інсталяцій та реконструкцій середньовічного побуту дозволить залучити широку аудиторію відвідувачів різних вікових груп.

Важливим аспектом є інтеграція нового культурного простору до туристичного маршруту міста, що сприятиме зростанню туристичних потоків, розвитку сфери обслуговування та підвищенню економічної активності громади. Водночас музей здатний виконувати функції освітньо-дослідницького центру, поєднуючи наукову діяльність, культурні практики та популяризацію національної історії.

Таким чином, створення музею Данила Романовича у Володимирі полягає не лише у збереженні пам'яті про видатного державотворця, але й у формуванні сучасного культурно-туристичного осередку, здатного зміцнити роль міста як у національному, так і в європейському культурному просторі.

Музей є самостійним явищем світової та європейської культури, якому необхідно знайти таку нову парадигму своєї діяльності, яка б відповідала потребам суспільства і його розвитку [21]. В руслі глобальних трансформацій та зміни ціннісних пріоритетів в українському суспільстві пропонується музей постане у якості культурної форми формування національного культурного простору.

Література:

1. Майоров О.В. Галицько-волинський князь Роман Мстиславович. Володар, воїн, дипломат. У 2 т. Біла Церква: Вид. Пшонківський О.В., 2011. Т.2.: Політична та культурна спадщина, родина, династія. 462 с.
2. Сохан М. Політичний портрет Романа Мстиславовича. *Минуле і сучасне Волині та Полісся. Сторінки воєнної історії краю. Науковий збірник*. Луцьк : Волинський краєзнавчий музей, 2009. Вип. 30. С. 65–68.

3. Войтович Л.В. Галицько-волинські етюд. Біла Церква : Вид. Пшонківський О.В., 2011. 480 с.
4. Карпов В.В., Смельянова В.О. Відтворення історичного архітектурного середовища Успенського собору у місті Володимирі. *Український мистецтвознавчий дискурс*, Київ. 2023. № 4. С. 30–38.
5. Богуш М.І. Залишитися у вічності : Володимир-Волинський : історія, яка завжди з нами. Історико-краєзнавчі нариси. Луцьк : Надстир'я, 2008. 376 с.
6. Волинь. Історичні долі південно-західного краю. СПб.: Друкарня Товариства «Громадськакористь», 1888. 128 с.
7. Ісаєвич Я.Д. і Мартинюк А.І. Володимир-Волинський : Історико-краєзнавчий нарис. Львів. Видавництво «Каменярь», 1983. 71 с.
8. Христан Н. М. Король Данило Романович в українській культурній пам'яті другої половини ХІХ – початку ХХІ ст. : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 – історія України / наук. консультант О. В. Добржанський ; Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2018.
9. Лисий І. Вектори музеєфікації замків Івано-Франківської області. *Військово-історичний меридіан: електронний фаховий журнал*. 2017. Вип. 2. С. 75–86.
10. Аніпко Н. П. Середньовічні замки і фортеці: рекреаційно-туристське використання. *Краєзнавство, географія, туризм*. 2011. № 20 (травень). С. 15–18.
11. Olena Zhukova. Modern practices of musefication of historical fortifications (Tatran region, Slovakia). *Fortifications*. 2020. Volume 12. P. 100–109.
12. Kalyna-Theodora Gavryliv. Revitalization of castle ruins: European experience. *Fortifications*. 2020. Vol. 12. P. 73–86.
13. Мазурок Р.В., Гнатюк А.С. Володимир: забуті образи міста. Книга-альбом. Рівне: ПП Естери, 2013. 108 с.
14. Від серця до серця. Волинь у поштовій листівці початку ХХ століття. Альбом-каталог. Луцьк : Ініціал, 2008. 200 с.
15. Жукова О. В. Музеєфікація замкових комплексів України як один з засобів їх збереження. *Археометрія та охорона історико-культурної спадщини*. 2004.
16. Годованська О. Музеєфікація об'єктів культурної спадщини: на прикладі Музею народної архітектури і побуту імені Климентія Шептицького. *Народознавчі зошити*. 2023. № 2 (170). С. 353–360. DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2023.02.353>
17. Брич М. Музеєфікація пам'яток архітектури та містобудування як засіб збереження історико-культурної спадщини. *Heritage and Cultural Studies (HCS)*. 2015. Вип. 2, № 1. С. 31–35.
18. Брич М. Т. Архітектурно- просторова організація музеїв під відкритим небом в Україні : дис. ... канд. архітектури : 18.00.01 / Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів, 2020.
19. Городище – Вали ІХ–ХІІІ ст.. Офіційний сайт Володимир-Волинської міської ради. URL: <https://volodymyr.travel/listing/gorodyshhe-valy-ih-hiii-st/> (дата звернення: 17.09.2025).
20. Дивак В.І. Архітектурно-планувальна організація розширення художніх музеїв. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 248 с.
21. Яковець І.О. Художній музей ХХІ століття : монографія. Черкаси : Видавець Вовчок Ольга, 2016. 464 с.

References:

1. Majorov, O.V. (2011). Ghalycjko-volynsjkyj knjazj Roman Mstyslavovych. Volodar, vojin, diplomat. U 2 t. [Galician-Volyn Prince Roman Mstislavovich. Ruler, warrior, diplomat]. Bila Cerkva: Vyd. Pshonkivsjkyj O.V., T.2.: Politychna ta kuljturna spadshhyna, rodyna, dynastija. 462 s. [in Ukrainian].
2. Sokhan, M. (2009). Politychnyj portret Romana Mstyslavovycha. [Political portrait of Roman Mstislavovich]. *Mynule i suchasne Volyni ta Polissja. Storinky vojennoji istoriji kraju. Naukovyj zbirnyk*. Lucjk: Volynsjkyj krajeznavchyy muzej, Vyp. 30. S. 65–68. [in Ukrainian].
3. Vojtovych, L.V. (2011). Ghalycjko-volynsjki etjudy. [Galician-Volyn sketches]. Bila Cerkva: Vyd. Pshonkivsjkyj O.V., 480 s. [in Ukrainian].
4. Karpov, V.V., & Jemeljanova, V.O. (2023). Vidtvorennya istorychnogho arkhitekturnogho seredovyshha Uspensjkogho soboru u misti Volodymyri. [Reconstruction of the historical architectural environment of the Assumption Cathedral in the city of Volodymyr]. *Ukrainsjkyj mystectvoznavchyy dyskurs*, Kyjiv, 4, 30–38. [in Ukrainian].
5. Boghush, M.I. (2008). Zalyshytjsja u vichnosti : Volodymyr-Volynsjkyj : istorija, jaka zavzhdy z namy. Istoryko-krajeznavchi narysy. [Will remain in eternity: Volodymyr-Volynskyi: a story that is always with us. Historical and local history essays]. Lucjk: Nadstyr'ja, 376 s.
6. Volynj. Istorychni doli pivdenno-zakhidnogho kraju. [Volyn. Historical fates of the southwestern region]. SPb.: Drukarnja Tovarystva «Ghromadsjakorystj», 1888. 128 s.

7. Isajevych, Ja.D. & Martynjuk, A.I. (1983). Volodymyr-Volynskyj : Istoryko-krajeznavchyj narys. [Volodymyr-Volynskyi: Historical and local history essay]. Ljviv. Vydavnytstvo "Kamenjar", 71 s. [in Ukrainian].
8. Khrystan, N. M. (2018). King Danylo Romanovych in Ukrainian cultural memory of the second half of the 19th – early 21st centuries. [Korol Danylo Romanovych v ukrainskii kulturnii pamiaty druhoi polovyny XIX – pochatku XXI st.]: Candidate of Historical Sciences dissertation (07.00.01 – History of Ukraine). O. V. Dobrzhanskyi (Scientific consultant). Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi. [in Ukrainian].
9. Lysyi, I. (2017). Vektory muzeifikatsii zamkiv Ivano-Frankivskoi oblasti [Vectors of museification of castles in Ivano-Frankivsk region]. *Viiskovo-istorychnyi merydian: elektronnyi fakhovyi zhurnal*, (2), 75–86. [in Ukrainian].
10. Anipko, N. P. (2011). Serednovichni zamky i fortetsi: rekreatsiino-turystske vykorystannia [Medieval castles and fortresses: Recreational and tourist use]. *Kraieznavstvo, heohrafiia, turyzm*, 20, 15–18. [in Ukrainian].
11. Zhukova, O. (2020). Modern practices of museification of historical fortifications (Tatran region, Slovakia). *Fortifications*, 12, 100–109. [in Ukrainian].
12. Gavryliv, K.-T. (2020). Revitalization of castle ruins: European experience. *Fortifications*, 12, 73–86. [in Ukrainian].
13. Mazurok, R.V., & Ghnatjuk, A.S. Volodymyr: zabuti obrazy mista. Knygha-aljbom. [Volodymyr: forgotten images of the city. Book-album]. Rivne: PP Estero, 2013.108 s. [in Ukrainian].
14. Vid sercja do sercja. Volynj u poshtovij lystivci pochatku XX stolittja. Aljbom-katalogh. [From heart to heart. Volyn in a postcard of the early 20th century. Album-catalog]. Lucjk: Inicial, 2008. 200 s. [in Ukrainian].
15. Zhukova, O. V. (2004). Muzeifikatsiia zamkovykh kompleksiv Ukrainy yakodyn z zasobiv yikh zberezhenia [Museification of castle complexes of Ukraine as one of the means of their preservation]. *Arkheometriia ta okhorona istoryko-kulturnoi spadshchyny* [Web edition]. [in Ukrainian].
16. Hodovanska, O. (2023). Muzeifikatsiia obektiv kulturnoi spadshchyny: na prykladi Muzeiu narodnoi arkhitektury i pobutu imeni Klymentii Sheptytskoho [Museification of cultural heritage objects: The case of the Museum of Folk Architecture and Life named after Klymentii Sheptytskyi]. *Narodoznavchi Zoshyty*, 2(170), 353–360. <https://doi.org/10.15407/nz2023.02.353> [in Ukrainian].
17. Brych, M. (2015). Muzeifikatsiia pam'iatok arkhitektury ta mistobuduvannia yak zasib zberezhenia istoryko-kulturnoi spadshchyny [Museification of architectural and urban planning monuments as a means of preserving historical and cultural heritage]. *Heritage and Cultural Studies (HCS)*, 2(1), 31–35. [in Ukrainian].
18. Brych, M. T. (2020). Arkhitekturno-prostorova orhanizatsiia muzeiv pid vidkrytym nebom v Ukraini [Architectural and spatial organization of open-air museums in Ukraine] (Candidate of Architecture dissertation, Lviv Polytechnic National University, Ukraine). [in Ukrainian].
19. Ghorodyshe – Valy IX–XIII st.. Oficijnyj sajt Volodymyr-Volynskoji misjkoji rady. [Gorodishche – Valy IX–XIII centuries. Official website of the Volodymyr-Volyn city council.] Retrieved from: <https://volodymyr.travel/listing/gorodyshe-valy-ih-hiii-st/> (data zvernennja: 17.09.2025). [in Ukrainian].
20. Dyvak, V.I. (2022). Arkhitekturno-planuvaljna orghanizacija rozshyrennja khudozhnykh muzeviv. [Architectural and planning organization of the expansion of art museums]. Kyjiv: Vydavnytstvo Lira-K, 248 s. [in Ukrainian].
21. Jakovec, I.O. (2016). Khudozhnij muzej XXI stolittja : monohrafiia. [Art Museum of the 21st Century: monograph]. Cherkasy: Vydavec' Vovchok Oljgha, 464 s. [in Ukrainian].

Стаття надійшла: 12.10.2025

Прийнято: 29.10.2025

Опубліковано: 28.11.2025